

АНОТАЦІЯ

Єрмак Г. І. Державна політика формування системи забезпечення економічної безпеки бізнесу в Україні. - Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка (05 Соціальні та поведінкові науки). – Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка». – Полтава, 2026.

Дисертація присвячена поглибленню теоретичних засад, удосконаленню методичних підходів та обґрунтуванню науково-прикладних рекомендацій щодо удосконалення державної політики формування системи забезпечення економічної безпеки бізнесу в Україні в умовах воєнних загроз, глобальної нестабільності, цифрової трансформації, повоєнного відновлення та євроінтеграційних перетворень. У роботі досліджено взаємозв'язок між регуляторними процесами, інституційним середовищем, інструментами державного впливу, рівнем бізнес-активності та здатністю підприємницького сектору зберігати стійкість, адаптивність і конкурентоспроможність в умовах підвищеної невизначеності.

Уточнено сутнісну характеристику регуляторних процесів формування системи забезпечення економічної безпеки бізнесу. Обґрунтовано трирівневу структуру регуляторних процесів, що поєднує нормативно-правову, інституційно-організаційну та економіко-управлінську підсистеми. Визначено значення державної політики та розроблено структурно-функціональну модель державної політики у процесах економічного відтворення та забезпечення економічної безпеки бізнесу в Україні, яка відображає взаємозв'язок між викликами бізнес-середовища, фазами відтворювального циклу, напрямками державного впливу, відповідними важелями, інструментами реалізації та очікуваними результатами.

На основі системного, інституціонального та безпекоорієнтованого підходів розроблено концептуальні засади архітекtonіки державної політики

формування системи забезпечення економічної безпеки бізнесу в Україні, що відображають взаємозв'язок цілей, принципів, суб'єктів, об'єктів, рівнів, інструментів та інституційного забезпечення державного впливу. Обґрунтовано, що в умовах воєнного стану змінюється функціональне навантаження національного, регіонального та галузевого рівнів державної політики.

Проведено діагностику безпекового середовища функціонування бізнесу в Україні в умовах глобальних викликів та воєнних загроз. Удосконалено науково-методичні засади оцінювання впливу державної політики на систему забезпечення економічної безпеки бізнесу шляхом побудови загального інтегрального індексу на основі поєднання двох аналітичних складових (інституційно-економічного середовища та бізнес-активності й ділових очікувань). Такий підхід дозволив забезпечити комплексність і аналітичну чутливість оцінювання, виявити критичні обмеження державної політики та визначити напрями посилення її впливу на стійкість, адаптивність і економічну безпеку бізнесу в Україні. Систематизовано інструментарій державної політики формування безпекоорієнтованого бізнес-середовища в Україні та доведено, що його результативність обмежується фрагментарністю регуляторних рішень, нерівномірним доступом бізнесу до ресурсів, недостатньою координацією між напрямами державної політики, збереженням адміністративних бар'єрів і слабкою інтегрованістю безпекових пріоритетів у систему економічного управління.

Розвинуто науковий підхід до імплементації міжнародного досвіду забезпечення економічної безпеки бізнесу в Україні, що враховує розмір суб'єкта бізнесу, воєнні ризики, євроінтеграційні вимоги і пріоритети повоєнного відновлення. Обґрунтовано трирівневу систему стратегічних пріоритетів державної політики формування системи забезпечення економічної безпеки бізнесу. Розроблено механізм дерегуляції та формування безпекоорієнтованого бізнес-середовища в Україні, який передбачає

впровадження диференційованого підходу дерегуляції, що враховує рівень регуляторного навантаження, безпекову значимість галузей для національної економіки та потенціал розвитку бізнесу, а також забезпечує перехід до адаптивної системи державного регулювання, спрямованої на формування та реалізацію стійкого безпекоорієнтованого бізнес-середовища в умовах воєнних викликів, повоєнного відновлення та євроінтеграційних трансформацій.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання органами державної влади, органами місцевого самоврядування, інституціями підтримки підприємництва, бізнес-об'єднаннями та суб'єктами господарювання при розробленні й реалізації управлінських рішень, спрямованих на удосконалення державної політики формування системи забезпечення економічної безпеки бізнесу в Україні. Результати дослідження можуть бути використані при формуванні стратегічних пріоритетів державної політики у сфері економічної безпеки бізнесу, удосконаленні регуляторного середовища, розробленні заходів дерегуляції, посиленні інституційного захисту бізнесу та формуванні сприятливого безпекоорієнтованого бізнес-середовища.

Ключові слова: економічна безпека, бізнес, державна політика, регіональна політика, економічна політика, безпекоорієнтоване бізнес-середовище, регуляторні процеси, економічна стійкість, трансформації, дерегуляція та підтримка бізнесу, податкове навантаження, національна економіка, повоєнне відновлення, цифровізація, загрози.

ABSTRACT

Yermak H. I. State policy for the formation of a system for ensuring business economic security in Ukraine. – Qualification scientific work in the form of a manuscript.

Dissertation for obtaining the Doctor of Philosophy degree in specialty 051 Economics (05 Social and Behavioral Sciences). – National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic». – Poltava, 2026.

The dissertation is devoted to deepening the theoretical foundations, improving methodological approaches, and substantiating scientific and applied recommendations for enhancing state policy for the formation of a system for ensuring business economic security in Ukraine under conditions of military threats, global instability, digital transformation, and European integration changes. The study examines the interrelationship between regulatory processes, the institutional environment, instruments of state influence, the level of business activity, and the capacity of the entrepreneurial sector to maintain resilience, adaptability, and competitiveness under conditions of increased uncertainty.

The essential characteristics of regulatory processes involved in the formation of a system for ensuring business economic security are clarified. A three-level structure of regulatory processes is substantiated, combining the legal and regulatory, institutional and organizational, and economic and managerial subsystems. The significance of state policy is determined, and a structural and functional model of state policy in the processes of economic reproduction and ensuring business resilience in Ukraine is developed. This model reflects the interrelationship between the challenges of the business environment, the phases of the reproduction cycle, the directions of state influence, the relevant levers, implementation instruments, and expected outcomes.

On the basis of systemic and institutional approaches, as well as the concept of economic security studies, the conceptual foundations of the architectonics of state policy for the formation of a system for ensuring business economic security

in Ukraine are developed. This architectonics reflects the interrelationship among the goals, principles, subjects, objects, levels, instruments, and institutional support of state influence. It is substantiated that, under martial law, the functional role of the national, regional, and sectoral levels of state policy changes.

A diagnosis of the security environment for business operations in Ukraine under conditions of global challenges and military threats is carried out. The scientific and methodological foundations for assessing the impact of state policy on the system for ensuring business economic security are improved by constructing a general integral index based on the combination of two analytical components (the institutional and economic environment, and business activity and business expectations). This approach made it possible to ensure the comprehensiveness and analytical sensitivity of the assessment, identify critical limitations of state policy, and determine directions for strengthening its impact on the resilience, adaptability, and economic security of business in Ukraine. The instruments of state policy for the formation of a security-oriented business environment in Ukraine are systematized. It is proved that their effectiveness is limited by the fragmentation of regulatory decisions, unequal access of businesses to resources, insufficient coordination among the areas of state policy, the persistence of administrative barriers, and the weak integration of security priorities into the system of economic governance.

The scientific approach to the implementation of international experience in ensuring business economic security in Ukraine is further developed, which takes into account the size of the business entity, military risks, European integration requirements, and the priorities of post-war recovery. A three-level system of strategic priorities of state policy for the formation of a system for ensuring business economic security is substantiated. A mechanism for deregulation and the formation of a security-oriented business environment in Ukraine is developed. This mechanism provides for the implementation of a differentiated approach to deregulation that takes into account the level of regulatory burden, the security significance of industries for the national economy, and the development potential

of business. It also ensures the transition to an adaptive system of state regulation aimed at forming a resilient security-oriented business environment under the conditions of wartime challenges, post-war recovery, and European integration transformations.

The practical significance of the obtained results lies in the possibility of their use by public authorities, local self-government bodies, entrepreneurship support institutions, business associations, and business entities in the development and implementation of managerial decisions aimed at improving state policy for the formation of a system for ensuring business economic security in Ukraine. The research results may be used in defining strategic priorities of state policy in the field of business economic security, improving the regulatory environment, developing deregulation measures, strengthening the institutional protection of business, and forming a favorable security-oriented business environment.

Keywords: economic security, business, state policy, regional policy, proactive economic policy, security-oriented business environment, regulatory processes, economic resilience, transformations, deregulation and business support, tax burden, national economy, post-war recovery, digitalization, threats.